

Hogy ezekre a kérdésekre megfelelhessünk s hogy a szerző álláspontját bírálhassuk, előbb határozottan meg kell állapítanunk, mit várunk a tanítótól az iskolában és az iskolán kívül.

Quint József.

Bene Lajos: A nép gondozása. Eger, 1921. Egri nyomda rt. (111 l.)
Ára 45 K.

Sokan rámutattak már arra, hogy minő nagy dolgokra képes egy művelt nemzet és minő rombolást végezhet a műveletlenség, ha hatalomhoz jut, továbbá hogy ha a magyar társadalom magyarsága nem merült volna ki a hazafias tüntetésekben s a hazafi szó hangoztatásában, hanem csakugyan akart és tudott volna a hazáért élni, dolgozni, akkor nem következtek volna be az október 31-i s a március 21-i események.

Ehhez azonban az kellett volna, hogy az egyszerűbb, tanulatlannabb s így műveletlenebb néppel, a népnek a sorsával, dolgaival megfelelően törődjünk, hogy tanítsuk, neveljük, műveljük s ahol lehet, segítsünk rajta, szóval, hogy gondozzuk a népet. Ezt nem tettük meg eddig, meg kell tennünk ezután. Hogyan? erre kíván tájékoztatást nyújtani Bene könyve.

A könyvet örömmel vettem a kezembe, mert azt hittem, végre megjelent egy rendszeres, összefoglaló munka, amely felhasználva a tárgyra vonatkozó irodalom jelesebb termékeit s értékesítve körülbelül két évtized gyakorlati tapasztalatait, komoly és megbízható tájékoztatást, mint az előszó mondja, kalauzt ad a néppel foglalkozók kezébe. A munka azonban közel sem adja azt, amit ígér. A népen Bene csupán a földmivelő népet érti. De nem is meríti ki a népgondozásnak még valamennyi fontosabb részét sem. Így pl. nem találjuk könyvében az anya- és csecsemővédelem, az egyke, az alkoholkérdés, általában a fontos egészségügyi kérdések tárgyalását.

De ami a könyvben megvan is, az sem mind helyes és megbízható. Így, amit a népfőiskolákról két fejezetben is mond, az egészen helytelen. Nem bocsátkozom a részletezésbe, mert minden második bekezdést kritizálnom kellene. A szerző nem látja tisztán a célt, nem ismeri a népfőiskolai mozgalmat, nem helyes az államsegélyre, a tanítás idejére vonatkozó megjegyzése, a közölt tanterv nem felel meg a célnak.

A népfőiskolai tanfolyamokkal egyáltalán nincs tisztában a szerző. Azt mondja u. i., hogy az órák száma 8—24, sőt több is lehet, pedig heti 12 óránál (legalább négy hónapon keresztül) kevesebb nem lehet. Amiről a szerző beszél, az nem népfőiskolai tanfolyam, hanem előadás-sorozat. Ép ily merész állítás az is, hogy «népfőiskolai tanfolyamok minden községben létesíthetők, sőt létesítendőek is». Még összesen 16—24 órás előadásorozat sem létesíthető egyszerre s mindenütt!

A történeti résznek két tévedésére kell rámutatnom (19. l.). A szabadoktatás tárgyában tartott értekezés az Országos Közoktatási Tanács kebelében tartatott meg s ugyancsak az Országos Közoktatási Tanács adta ki a tárgyalás anyagát is.

A munkának többi része inkább mondható sikerültnek. Csak helyeselhető a szerzőnek az az álláspontja, amelyet állandóan hangsúlyoz, hogy az egész népgondozást nem új egyesülettől, hanem a községi Szabadoktatási Bizottságokból kívánja megindíttatni. Ezeket azonban előbb meg kell alakítani, ahhoz pedig idő és kitartás kell! Viszont ezzel

nem vág össze az, hogy annyiféle szövetkezetet és más külön intézményt kíván létesíteni.

A szerző a legnagyobb szeretettel és túlságos részletességgel az ifjúsági egyesületekkel foglalkozik. Erre akarja fölépíteni, igen helyesen, a többi munkát és intézményt mind. A szervezésre is, a fiú- és leányegyesületek munkaprogramjára vonatkozólag is sok hasznos tanácsot ad. Az analfabéta-tanfolyamokkal részletesen, ellenben a könyvtárüggyel igen röviden foglalkozik, holott ez utóbbi több időt és teret kívánna s érdemelne. Legsikerültebb része a munkának a gazdakörökről s a szövetkezetekről szóló két fejezet; az utóbbiban egész röviden ismerteti a lényegét és megjelöli azokat a szövetkezeti központokat, ahonnan bővebb útbaigazítást lehet kapni. Így kellett volna tárgyalnia minden kérdést, akkor harmad-feleannyi lapon megfelelőbbet nyújtott volna.

A falusi nőegyesületektől túlságos sokat vár, a népházak és napközi otthonok létesítésére vonatkozó fejezetekben pedig irigylésre méltó optimizmust mutat.

Az első és utolsó fejezetben sok életrevaló gondolatot vet föl. Kár, hogy a két fejezet tartalmát nem vonta a bevezetésben össze. E gondolatok közül csak kettővel kívánok foglalkozni, azzal t. i., hogy «a nép mindig akar tanulni». Nekem egészen más a véleményem — tapasztalatok alapján. Persze attól függ: mit értünk a tanulás? Ha rendszeres munkára gondolunk, akkor nemet kell mondanunk. Ma még — sajnos — ott vagyunk, hogy népünket a saját érdekében való tanulásra, önművelésre nevelni kell! A másik gondolat pedig az, hogy ha olyant akarunk a népnek adni, amire szüksége van, amit nélkülöz, akkor «menjünk a nép közé». Tökéletesen igazat kell ebben Benének adnunk, mert csupán a zöld asztal és íróasztal mellől nem lehet a falut fölépíteni. Aki az országért, az életért akar dolgozni, annak ismernie is kell az életet, még pedig azt az életet, amelynek gondozása reá van bízva.

Nagy hiánya a könyvnek az, hogy egyrészt nem közöl irodalmi utasításokat, másrészt pedig nem sorolja föl (akár fejezetenként, akár a végén) a kérdésre vonatkozó jelesebb magyar munkákat.

A sok kritika után, úgy érzem, kötelességem az elismerés hangján is beszélni a könyvről. Kétségtelen, hogy hasonló összefoglaló kisebb népszerű munka a magyar irodalomban nincs. Bene pedig az ügyért őszintén és lelkesítően lelkesedő ember, a népgondozás ügyét komolyan akarja szolgálni, s már csak ezért is megérdemli az elismerést. Van azonban egy nagy hibája: elsiette a dolgot s egyszerre túlságos sokat akart adni. Ha anyagát rövidebbre fogja, de behatóbb tájékozódás alapján írja meg, akkor nemcsak egyes részeiben, hanem teljes egészében jó s hasznos könyvet írhatott volna.

Bene könyvéhez *Rusztok Károly* tanfelügyelő irt magvas, igen komoly előszót a mélyreható népművelés korszerűségéről és szükségességéről.

Deptner Tibor.